

րա զմենավաճառութիւն մեղեսիկական, որոյ վասն հատուցանելոց է նա միայն հարիւրին՝ մասն մաքս. եւ զսովորական վարձ նաւաց ընկերութեան: Եւ ասացեալ ընկերութիւնն սովին հաստատէ՝ քիչ ոչ ինքնին դնեսցէ եւ վաճառեսցէ այսուհետեւ զայս նիւթս եւ ոչ այլում թոյլ տացէ թէ Անգղիացի որ իցէ՝ թէ օտարական» :11)

Հոս յիշուած մեղեսիկը թանկագին քար մըն է, ծանօթ իբր Garnet:

1682-ին Նոր Զուղայեցի հայ զոհարավաճառ մը Վենետիկ կուգայ գործով եւ այդ առթիւ կը գրէ տաղ մը, որ կ'արժէ հոս ներկայացնել.—

Ի թուականիս հազար հարիւր երեսուն մէկ էր
Հայկազեան,
Ասկանդարու ծովովն անցանք՝ նաւովն եկանք
Ֆրանկստան,
Տէրն հասոյց Ալիօննայ՝ ուր կու իշխէ Գրան
Դուկան,
Փոստով եկանք մենք Վանատիկ՝ որ ժամանակն էր
ամառան: Ունինք ալմագ եաղութ բաներ՝ զինն պակաս
կուզեն յեժան, Ասինք թէ տանք մեր ջաւայիրն առնումք սոցա
ջամ ու շիշան, 12) Մեք առնուլ ռազի կացինք՝ շիշայ տուողն զայիլ
չեղան: Մեր համշարիքն ու այլ շատ մարդ՝ դրտորութիւն
առող դառան, Յերի որ տեսան մուշտարին շատ, այս շիջ-
ջիլքս խօշհալ ելան,

11) Անդ՝ էջ 179-180, առնուած Կալիթայի «Աղգասէր» թերթէն, 1846, քիւ: 37-39:

12) Վենետիկեան ապակեղէնները, ինչպէս ամբողջ աշխարհի մէջ, նոյնպէս եւ Պարսկաստանի, Հայաստանի եւ Թուրքիոյ մէջ մեծ յարգ ունէին: Հ. Ալիշան իր Հայ-Վենետիկ մէջ կ'արձանագրէ, որ նոյնիսկ ԺԴ դարուն յատկապէս Վենետիկի անուանուած ապակեղէններ կը ներածուէին Հայակիկիկիս:

Բերին դրին իւրեանց մէջն թէ այսչար դնէն
պակաս չտան, Պնչերն խիստ ցից արարին՝ բարձրացուցին
քիթն յերկան: Տեսինք որ խիստ թանգացուցին՝ ես սոցանէ
ձեռն եմ վեռման, Լաւ բաղարի չ'հանդիպեցանք, մեր վաստակն
կու լինի ունայն, Ինչ մարդ որ թանգ ապրանք կ'առնու՝ ինքն է
ուր ապրանաց դիշման. Սուղ առնողն շահ չէ անում, ծախելու տեղ
կու մնայ Հէյրան :13)

Այսպէս Հնդկաստանէն մինչեւ Ռուսաստան եւ Վենետիկ տարածուած էին Նոր Զուղայեցի զոհարավաճառներ:

Մեր վերի անանուն տաղասաց զոհարավաճառը 1682-ին Կիլիկիոյ Իսկէնաէրուն (Ալեքսանտրէզ) նաւահանգիստէն նաւով կ'երթայ Ալիօննա կամ Լիօննիս (Լէկհօրն), անկէ ալ թղթատարով Վենետիկ, ուր իր հետ կը բերէ ազամանդ (ալմաս), կայծ (եաղութ, սուպի) եւ ուրիշ թանկագին քարեր, առետուրի համար: Սակայն, կը պատահի որ հրապարակին կայուն վիճակը եւ ինկած դիները զինքը կը ստիպեն նոյնիսկ Վենետիկեան ապակեղէններու եւ յուլունքներու հետ փոխանակել:

Սակայն, կ'երեւայ թէ ուրիշ իրեն հարեւակից եւ այլ տեղացի զոհարավաճառ հայեր եւս նոյն մտադրութիւնը կ'ունենան, որուն պատճառաւ Վենետիկցի ապակեվաճառները իրարու հետ կը խորհրդակցին եւ սակ մը կ'որոշեն իրենց ապրանքին համար, որ մեր վաճառականներուն ձեռնտու չըլլար:

Այս շրջանը իրապէս Վենետիկի առեւտուրի անկման շրջանը կարելի է սեպել: Անգլիացի անանուն աղնուական մը, որ Եւրոպայի զանազան կողմերը պտըտած է, կը հասնի Վե-

13) «Պատ. Նոր Զուղայու»— Ա. Մաս, էջ 168-9: Նոր Զուղայի Ամենափրկչի վանքին Դիւանի թուղթերուն մէջէն գտնուած: